

Eline Mooring
Tim Hesselink

Vanuit de bescherming van nationale veiligheidsbelangen en mensenrechten beoogt de herziening van de EU dual-use verordening opkomende en kritische technologieën beter te controleren. Zal dit zorgen voor een evenwicht tussen regelgeving en innovatie?

Binnenkort strengere regels voor uitvoer van technologie en technische bijstand

EU herzielt dual-use verordening

Op 11 juni heeft de Europese Unie de officiële tekst van de nieuwe EU dual-use verordening (Verordening (EU) Nr. 2021/821) gepubliceerd. Hiermee is de laatste stap gezet in de modernisering van het exportcontrolebeleid. De verordening is een herziening van het in 2009 ingestelde beleid voor de controle op dual-use producten. Deze was nodig door de snel veranderende technologische omstandigheden en de daarmee gepaard gaande toegenomen aandacht voor nationale veiligheidsbelangen en mensenrechten. De verordening treedt op 9 september 2021 in werking.

Met de herziening van de EU dual-use verordening is gepoogd het huidige beleid te moderniseren en te versterken, een betere coördinatie te bewerkstelligen tussen de lidstaten en de Europese Commissie en meer mogelijkheden te bieden voor het beschermen van mensenrechten en het voorkomen van terrorisme. Een belangrijke en ingrijpende vernieuwing is de striktere controle op de uitvoer van technologie, met name op het gebied van cybersurveillance technologie, en technische bijstand. In dit artikel bespreken wij de belangrijkste wijzigingen op dit gebied.

Technische bijstand

Exportcontrole is niet uitsluitend (mede) gericht op de niet-fysieke overdracht van computerprogramma's en software, maar ook op de daaraan verbonden technische bijstand in de vorm van advies of training. Onder de huidige EU dual-use verordening is de controle die van toe-

“De partij die de technische bijstand verleent, is volgens de herziening niet de exporteur”

passing is op technische bijstand onvoldoende duidelijk. De term ‘technische bijstand’ komt in de tekst van de verordening - met uitzondering van de technische noot in de bijlage - niet voor. De herziening van de EU dual-use verordening beoogt hier verandering in te brengen en de controles die van toepassing zijn op technische bijstand te verduidelijken en te harmoniseren. Dit is gedaan door:

1. Het toepassingsbereik van de verordening expliciet uit te breiden naar technische bijstand;
2. Een definitie van ‘technische bijstand’ en van ‘verlener van technische bijstand’ te introduceren;
3. Een specifiek artikel op te nemen dat de exportcontrole van technische bijstand regelt.

‘Technische bijstand’ is in de herziening als volgt gedefinieerd:

“Elke technische ondersteuning in verband met reparaties, ontwikkeling, vervaardiging, assem-

Eline Mooring is advocaat en Tim Hesselink is advocaat en partner bij Kneppelhout Advocaten. Zij zijn gespecialiseerd op het gebied van douane, exportcontrole en internationale sancties.

blage, beproeving, onderhoud of enig andere technische dienst; technische bijstand kan de vorm aannemen van bijvoorbeeld instructies, advies, opleiding, overdracht van praktische kennis of vaardigheden of adviesdiensten, onder meer langs elektronische weg alsmede via telefoon of andere mondelinge vormen van bijstand.”

De partij die de technische bijstand (bijvoorbeeld reparatie, onderhoud of assemblage) verleent, is volgens de herziening niet de ‘exporteur’, maar de ‘verlener van technische bijstand’. Dit kan dus een andere partij zijn dan de partij die als exporteur wordt aangemerkt van de producten waarop de technische bijstand betrekking heeft. Deze partij is in de herziene EU dual-use verordening als volgt gedefinieerd:

- a) *Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die of elk partnerschap dat vanuit het douanegebied van de Unie technische bijstand verleent die gericht is op het grondgebied van een derde land;*
- b) *Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die of elk partnerschap dat ingezetene of gevestigd is in een lidstaat van de Unie, en die*

of dat technische bijstand verleent binnen het grondgebied van een derde land;

- c) *Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die of elk partnerschap dat ingezetene of gevestigd is in een lidstaat van de Unie, en die of dat technische bijstand verleent aan een ingezetene van een derde land die tijdelijk aanwezig is binnen het douanegebied van de Unie.*

Onder de herziening is een vergunning vereist voor het verlenen van technische bijstand, indien de bijstand betrekking heeft op de dual-use producten zoals opgenomen in bijlage I van de verordening, en indien de verlener van de technische bijstand door de bevoegde autoriteit in kennis is gesteld van het feit dat de betrokken producten op enigerlei wijze verband houden met chemische, biologische of nucleaire wapens of andere nucleaire explosiemiddelen. Dit geldt ook indien de betrokken producten bestemd zijn voor militair eindgebruik in een land waarop een wapenembargo rust, of indien deze bestemd zijn voor gebruik als onderdelen van militaire producten die in de nationale mili-

taire lijst voorkomen en zonder vergunning zijn uitgevoerd. Er bestaan echter ook uitzonderingen op de vergunningplicht, zoals voor publiek beschikbare informatie, fundamenteel wetenschappelijk onderzoek of indien het gaat om minimaal noodzakelijke technische bijstand voor producten waarvoor een uitvoervergunning is afgegeven.

Cybersurveillancetechnologie

Zoals aangegeven, introduceert de herziening een strengere controle op de uitvoer van technologie voor cybersurveillance. De gedachte hierachter is dat - hoewel deze technologie ook kansen biedt voor onder meer handel, vrijheid van meningsuiting en politieke participatie - cybersurveillancetechnologie ook gebruikt kan worden voor schendingen van mensenrechten en inbreuk op het nationale veiligheidsbelang. De herziening introduceert ook een definitie van ‘producten voor cybersurveillance’:

“Producten voor tweërllei gebruik die speciaal zijn ontworpen om het heimelijk surveilleren van natuurlijke personen mogelijk te maken door

gegevens uit informatie- en telecommunicatiesystemen te monitoren, te extraheren, te verzamelen of te analyseren.”

Bovendien is in de herziening voor cybersurveillance een soortgelijke ad-hocvergunningplicht (ook wel *catch-all* genoemd) opgenomen, zoals we die al kennen onder de huidige EU dual-use verordening. Met deze vergunningplicht is het voor lidstaten mogelijk om onder strikte voorwaarden een vergunningplicht op te leggen voor cybersurveillance, die niet is opgenomen op de controlelijst van de EU dual-use verordening (bijlage I).

In aanvulling op de ad-hoc vergunningplicht, introduceert de herziening ook het concept van een zorgvuldigheidsonderzoek (ook wel due diligence-onderzoek genoemd) door de exporteur. De nieuwe EU dual-use verordening legt hiermee een verplichting bij de exporteur van de producten voor cybersurveillance om dit aan de bevoegde autoriteit mee te delen, indien uit zijn onderzoek blijkt dat de producten bestemd zijn voor binnenlandse repressie of het plegen van ernstige schendingen van mensenrechten en het internationaal humanitair recht.

ICP verplicht voor globale vergunningen

De herziening van de EU dual-use verordening legt niet alleen een verantwoordelijkheid bij de exporteur van cybersurveillance-technologie, maar bij alle partijen die betrokken zijn bij de (tussen)handel in dual-use goederen en tech-

nologie. In de herziening wordt de bijdrage van exporteurs, tussenhandelaren, verleners van technische bijstand of andere relevante belanghebbenden als cruciaal bestempeld. De herziening schrijft voor dat de beoordeling van de risico's in verband met transacties waarbij dual-use items betrokken zijn, moet worden uitgevoerd door middel van de zogeheten

“Zowel multinationals als mkb-bedrijven doen er verstandig aan de mogelijke exportrestricties serieus (opnieuw) te beoordelen”

transactiescreening. Dit is normaal gesproken een kernonderdeel van een zogeheten Internal Compliance Programme (ICP).

Veel Nederlandse bedrijven die actief zijn in de handel van dual-use producten, zijn bekend met een ICP. In Nederland was een ICP namelijk al verplicht voor bedrijven die gebruikmaken van globale vergunningen (vaak ook verplicht gesteld door banken). Deze lijn is nu gelijkgetrokken voor de hele EU, door in de herziening de verplichting van een ICP op te nemen voor bedrijven die gebruik wensen te maken van globale vergunningen.

Gaat Nederland nog verder?

Al onder de huidige dual-use verordening hadden lidstaten ruime bevoegdheden om op basis van nationale wetgeving een verbod in te stellen of een vergunningplicht op te leggen voor dual-use producten die niet op EU-niveau gecontroleerd zijn. De herziening gaat nog een stap verder en bepaalt dat lidstaten, op basis van de beoordeling van een andere lidstaat dat een vergunning vereist is, de betreffende producten aan uitvoercontrole mogen onderwerpen. De nieuwe EU dual-use verordening introduceert hiermee in feite een 'overdraagbare controle' voor lidstaten.

Hierbij merken wij op dat de minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking eind 2020 de Tweede Kamer per vertrouwelijke brief heeft geïnformeerd over een aanvullend strategisch kader voor de exportcontrole van semiconductortechnologie. Gelet op de recente ontwikkelingen, grotere aandacht voor veiligheidsbelangen en de houding van Nederland ten opzichte van opkomende technologieën, is het zeer aannemelijk dat Nederland aanvullende controles gaat aankondigen en uitvoeren op dit terrein.

Impact voor bedrijven

Wat betekent de nieuwe EU dual-use verordening nu voor bedrijven in Nederland? Internationaal opererende bedrijven in de technologie-sector, zowel multinationals als mkb-bedrijven, doen er verstandig aan de mogelijke exportrestricties op de uitvoer van technologie serieus (opnieuw) te beoordelen in het licht van deze herziening. De herziening van de EU dual-use verordening gaat grote veranderingen met zich meebrengen voor bedrijven, met name voor partijen die zich bezighouden met de uitvoer van cybersurveillance-technologie en technische bijstand. Enerzijds brengt de herziening verdere harmonisatie op het gebied van exportcontrole waarmee een gelijk speelveld wordt beoogd, anderzijds zullen de uitbreiding van de ad-hoc vergunningplicht en de nationale bevoegdheden onder de nieuwe verordening veel vragen opwerpen bij bedrijven. Tot slot wordt het belang van het hebben van een goed geïmplementeerd compliance-beleid in de vorm van een ICP eens te meer benadrukt. ●●●

